

EUROPEISKA FAMILJERÄTTSPRINCIPER RÖRANDE MAKARS FÖRMÖGENHETSFÖRHÅLLANDEN

PREAMBEL

Med insikt om att de nationella rättsliga regleringarna rörande familj, trots rådande skillnader, ändå gradvis närmar sig varandra;

Med insikt om att kvarstående skillnader hindrar den fria rörligheten av personer inom Europa;

I avsikt att bidra till gemensamma europeiska värderingar rörande likställdhet mellan makar;

I avsikt att uppnå jämvikt mellan makars självbestämmande och deras inbördes solidaritet;

I avsikt att främja familjens välfärd;

I avsikt att säkerställa ett skydd för familjens bostad;

I avsikt att tillförsäkra varje make en rättvis andel av den egendom som förvärvats under äktenskapet;

I avsikt att bidra till harmoniseringen av familjerätten i Europa och att stärka medborgarnas rättigheter;

Rekommenderar Kommissionen för den europeiska familjerätten följande principer:

KAPITEL I: MAKARNAS ALLMÄNNA RÄTTIGHETER OCH SKYLDIGHETER

Princip 4:1 Allmän tillämplighet

Principerna i detta kapitel tillämpas oberoende av vilken äktenskaplig förmögenhetsordning som gäller.

Princip 4:2 Makarnas jämställdhet

Båda makarna har samma rättigheter och skyldigheter.

Princip 4:3 Makarnas rättsliga behörighet

Om inte annat anges i de följande principerna, har varje make full rättslig handlingsförmåga och kan följaktligen ingå rättshandlingar med såväl den andre maken som med tredje man.

Princip 4:4 Bidrag till familjens behov

- (1) Varje make har att bidra till familjens behov i förhållande till sin förmåga.
- (2) Bidrag till familjens behov avser bidrag till hushållsutgifter, utgifter för makarnas personliga behov samt utgifter för underhåll, uppfostran och utbildning av barnen.
- (3) Om en make inte fullgör sin skyldighet att bidra till familjens behov, kan den andre maken begära att behörig myndighet beslutar om bidraget.

Princip 4:5 Skydd för familjens bostad och bohag

- (1) Ett förfogande över rättigheter som hänför sig till familjens bostad eller bohag kräver samtycke av båda makarna.
- (2) Ett förfogande av en make utan den andres samtycke är giltigt om den andre samtycker i efterhand.
- (3) Om en make vägrar att ge samtycke eller saknar möjlighet att göra det, kan den andre maken begära tillstånd av behörig myndighet.
- (4) Ett förfogande i strid med föregående punkter kan på ansökan av den som inte samtyckt förklaras ogiltigt av behörig myndighet.

Princip 4:6 Skydd för förhyrd familjebostad

- (1) Om en familjebostad har förhyrts av ena maken, skall hyresrätten anses innehas av båda makarna, även om hyresavtalet har ingåtts före äktenskapet.
- (2) En make får inte säga upp eller förändra hyresavtalet utan samtycke av den andre.
- (3) Uppsägning från hyresvärdens sida skall tillställas båda makarna.

Princip 4:7 Ställföreträdarskap

- (1) Ena maken kan uppdra åt den andre maken att företräda honom eller henne i rättsliga angelägenheter.
- (2) Om en make inte har möjlighet att ge uttryck för sina avsikter, kan behörig myndighet ge den andre maken tillstånd
 - (a) att handla på egen hand när det annars skulle ha krävts samtycke från maken;
 - (b) att företräda sin make när denne har behörighet att handla på egen hand.

Princip 4:8 Informationsplikt

Varje make är skyldig att informera den andre i fråga om sina tillgångar och skulder och om väsentliga förvaltningsåtgärder i den mån det erfordras för att den andre skall kunna utöva sina rättigheter.

Princip 4:9 Rätt att ingå avtal om förmögenhetsförhållandena i äktenskapet
Makar har rätt att ingå avtal om sina äktenskapliga förmögenhetsförhållanden.

KAPITEL II: MAKARS AVTAL OM INBÖRDES FÖRMÖGENHETSFRÖRHÅLLANDEN

Princip 4:10 Begrepp

- (1) I ett avtal som ingås före äktenskapet kan blivande makar välja vilken förmögenhetsordning som skall tillämpas i äktenskapet.
- (2) Under äktenskapet kan makarna förändra sin förmögenhetsordning eller byta den mot en annan.

Princip 4:11 Formkrav

Avtal om makars förmögenhetsförhållanden skall vara upprättade av en notarie eller en annan juridiskt utbildad person med motsvarande arbetsuppgifter, vara daterade och undertecknade av båda makarna.

Princip 4:12 Upplyningsplikt

När ett avtal om makars förmögenhetsförhållanden ingås är båda makarna skyldiga att upplysa om sina tillgångar och skulder.

Princip 4:13 Skyldigheter för en notarie eller en person med motsvarande utbildning och arbetsuppgifter

Notarien eller den person som har motsvarande utbildning och arbetsuppgifter, skall

- (a) utföra opartisk rådgivning med makarna var för sig;
- (b) försäkra sig om att varje make inser de rättsliga följderna av avtalet om förmögenhetsförhållandena i äktenskapet; och
- (c) försäkra sig om att båda makarna frivilligt samtycker till avtalet.

Princip 4:14 Verkan mot tredje person

I förhållande till tredje person är ett avtal om makars förmögenhetsförhållanden i äktenskapet bindande, om vid tidpunkten för en rättshandling med en make

- (a) information om avtalet var tillgänglig i en offentlig handling; eller
- (b) tredje person hade kännedom om avtalet i relevanta delar.

Princip 4:15 Synnerlig börda

I fall där efterlevnad av ett avtal om makars förmögenhetsförhållanden, på grund av omständigheter som förelåg när avtalet ingicks eller tillkommit därefter, skulle innebära en synnerlig börda, kan behörig myndighet åsidosätta eller anpassa avtalet.

KAPITEL III: ÄKTENSKAPLIGA FÖRMÖGENHETSORDNINGAR

AVDELNING A: DELAKTIGHET I FÖRVÄRV

Princip 4:16 Tillämplighet av förmögenhetsordningen delaktighet i förvärv

Förmögenhetsordningen delaktighet i förvärv tillämpas om makarna inte har bestämt annat i enlighet med Kapitel II.

BEGREPPET

Princip 4:17 Begreppet delaktighet i förvärv

- (1) Delaktighet i förvärv är en äktenskaplig förmögenhetsordning under vilken egendom ägs av makarna var för sig.
- (2) En makes egendom består av förvärvad egendom och avskild egendom.
- (3) Vid upplösning av förmögenhetsordningen är en make delaktig i den andre makens förvärvade egendom i enlighet med Princip 4:31.

TILLGÅNGAR

Princip 4:18 Förvärvad egendom

- (1) Förvärvad egendom är tillgångar som förvärvats under förmögenhetsordningen och som inte är avskild egendom. Med förvärvad egendom avses särskilt
 - (a) en makes inkomster och vinster, oberoende av om de härrör från arbete eller kapital; och
 - (b) tillgångar som förvärvats med hjälp av endera makens inkomster eller vinster.
- (2) Tillgångar presumeras vara förvärvad egendom såvida de inte bevisas vara avskild egendom.

Princip 4:19 Avskild egendom

Med avskild egendom avses

- (a) tillgångar som har anskaffats innan förmögenhetsordningen infördes;
- (b) tillgångar som har tillförts genom gåva, arv eller testamente under förmögenhetsordningen;
- (c) tillgångar som har ersatt avskild egendom;
- (d) tillgångar som är av personlig natur;
- (e) tillgångar som har anskaffats enbart för en makes yrkesutövning;
- (f) värdeökning av egendom som avses i (a)–(e).

Princip 4:20 Presumtion om samägande

Tillgångar presumeras tillhöra båda makarna gemensamt, om inte annat bevisas.

SKULDER

Princip 4:21 Personliga skulder

En skuld som en make ådragit sig är hans eller hennes personliga skuld.

Princip 4:22 Betalning av personliga skulder

Personliga skulder kan betalas ur den skuldsatte makens förvärvade och avskilda egendom.

FÖRVALTNING

Princip 4:23 Förvaltning av egendom

Om inte annat följer av Principerna 4:6 och 4:7 är varje make behörig att självständigt förvalta sin egendom.

UPPLÖSNING

Princip 4:24 Grunder för upplösning

Förmögenhetsordningen delaktighet i förvärv upplöses genom

- (a) en makes död;
- (b) annullering av äktenskapet, äktenskapsskillnad eller hemskillnad;
- (c) ändring av äktenskaplig förmögenhetsordning genom avtal mellan makarna; eller
- (d) beslut av behörig myndighet grundat på starka skäl.

Princip 4:25 Tidpunkt för upplösning

Upplösning av förmögenhetsordningen delaktighet i förvärv inträffar

- (a) vid tidpunkten för en makes död;
- (b) i fall av annullering av äktenskapet, äktenskapsskillnad eller hemskillnad, vid tidpunkten för ingivande av ansökan;
- (c) i fall av avtal om en annan förmögenhetsordning, vid tidpunkten för ändringen; och
- (d) i fall av beslut av behörig myndighet, vid tidpunkten för ingivande av ansökan.

AVVECKLING

Princip 4:26 Bestämning och värdering av förvärvad egendom

- (1) Varje makes förvärvade egendom skall fastställas vid tidpunkten för upplösningen av förmögensförordningen, såsom anges i Princip 4:25.
- (2) Den förvärvade egendomen skall värderas vid tidpunkten för avvecklingen.

Princip 4:27 Skadliga handlingar

Vid beräkning av en makes förvärvade egendom skall hänsyn tas till

- (a) överdrivna gåvor;
- (b) förlösning av tillgångar;
- (c) andra handlingar som avsiktligt har minskat den förvärvade egendomens värde till den andre makens nackdel.

Princip 4:28 Kompensation

- (1) En makes förvärvade egendom kompenseras för varje bidrag till förmån för avskild egendom.
- (2) En makes avskilda egendom kompenseras för varje bidrag till förmån för förvärvad egendom.
- (3) Skulder belastar den egendom till vilken de hänförs. Vid oklarhet presumeras de belasta förvärvad egendom.
- (4) Vid beräkning av kompensation för utgifter för att förvärva, förbättra eller bevara en tillgång skall hänsyn tas till den ökning eller minskning av tillgångens värde som kan ha skett.
- (5) Kompensation skall betalas i pengar, såvida makarna inte avtalar om annat.

DELAKTIGHET

Princip 4:29 Avtal om delaktighet

Makar har rätt att ingå avtal om delaktighet i förvärvad egendom.

Princip 4:30 Tilldelning av familjens bostad och bohag

Behörig myndighet kan, i familjens intresse och under förutsättning av betalning av kompensation, tilldela ena maken familjens bostad och bohag.

Princip 4:31 Lika delaktighet i förvärvad nettoegendom

- (1) Ifall en makes förvärvade nettoegendom i värde överstiger den andre makens, är den senare delaktig i hälften av överskottet.
- (2) Förvärvad nettoegendom är värdet av förvärvad egendom med avdrag för skulder.
- (3) En makes förluster, som vid tidpunkten för upplösning överstiger hans eller hennes förvärvade egendom, skall inte delas av den andre maken.

(4) Anspråk på delaktighet avser pengar, såvida makarna inte avtalar om annat.

(5) På ansökan av en betalningsskyldig make kan behörig myndighet, om det finns synnerliga skäl, ge tillstånd till att betalningen uppskjuts eller sker genom avbetalning.

Princip 4:32 Jämkning av behörig myndighet

I fall av synnerlig börda kan behörig myndighet

- (a) jämka delaktigheten;
- (b) åsidosätta eller ändra ett sådant avtal mellan makar som avses i Princip 4:29.

AVDELNING B: GEMENSKAP I FÖRVÄRV

Princip 4:33 Tillämplighet av förmögenhetsordningen gemenskap i förvärv

Förmögenhetsordningen gemenskap i förvärv tillämpas om makarna inte har bestämt annat i enlighet med Kapitel II.

BEGREPPET

Princip 4:34 Begreppet gemenskap i förvärv

- (1) Gemenskap i förvärv är en äktenskaplig förmögenhetsordning som omfattar gemenskapsegendom och personlig egendom.
- (2) Gemenskapsegendom är egendom som förvärvats under denna förmögenhetsordning och som inte är personlig egendom.
- (3) Personlig egendom är en makes enskilda egendom.

TILLGÅNGAR

Princip 4:35 Gemenskapsegendom

- (1) Gemenskapsegendom omfattar all lös och fast egendom som har förvärvats under förmögenhetsordningen gemenskap i förvärv och som inte är en av makarnas personliga egendom.
- (2) Med gemenskapsegendom avses särskilt
 - (a) makarnas inkomster och vinster som har intjänats eller härrör från gemenskapsegendom eller personlig egendom;
 - (b) tillgångar som har förvärvats gemensamt eller individuellt under förmögenhetsordningen med hjälp av makarnas inkomster eller vinster;
 - (c) tillgångar som har tillförts genom gåva eller testamente, antingen till båda makarna eller till ena maken under villkor att egendomen skall vara gemenskapsegendom.

Princip 4:36 Personlig egendom

Med personlig egendom avses

- (a) tillgångar som har anskaffats innan förmögenhetsordningen infördes;
- (b) tillgångar som under förmögenhetsordningen har tillförts genom gåva, arv eller testamente;
- (c) tillgångar som har ersatt personlig egendom eller som har anskaffats genom investering eller återinvestering enligt Princip 4:37 respektive Princip 4:38;
- (d) tillgångar som är av personlig natur, anskaffade under förmögenhetsordningen;
- (e) tillgångar som har anskaffats enbart för en makes yrkesutövning.

Princip 4:37 Substitution

- (1) En tillgång som ersätter personliga tillgångar utan tilläggsbetalning skall anses vara personlig egendom.
- (2) En tillgång som ersätter personliga tillgångar med tilläggsbetalning skall anses vara personlig egendom, dock inte om en tilläggsbetalning med gemenskapsegendom motsvarar eller överstiger den ersatta egendomens värde.
- (3) När tilläggsbetalning görs med en sorts egendom skall den andra sortens egendom kompenseras.

Princip 4:38 Investering och återinvestering

- (1) En tillgång som helt har anskaffats genom investering eller återinvestering av personliga tillgångar skall anses vara personlig egendom.
- (2) En tillgång som har anskaffats genom investering eller återinvestering av både personliga tillgångar och gemenskapstillgångar skall anses vara personlig egendom såvida den betalning som skett med gemenskapsegendom inte motsvarar eller överstiger värdet av det som investerats eller återinvesterats.
- (3) När tilläggsbetalning i samband med investering eller återinvestering görs med en sorts egendom skall den andra sortens egendom kompenseras.

Princip 4:39 Presumtion om gemenskapsegendom

Tillgångar presumeras vara gemenskapsegendom såvida de inte bevisas vara personlig egendom i enlighet med Principerna 4:35 till 4:38.

SKULDER

Princip 4:40 Gemenskapsskulder

Med gemenskapsskulder avses

- (a) skulder som båda makarna har ådragit sig;
- (b) skulder som ena maken har ådragit sig för att tillgodose tillbörliga familjebehov;

- (c) skulder som hänför sig till underhåll av barnen;
- (d) skulder som ena maken har ådragit sig för användning eller förvaltning av gemenskapegendom eller i sådan egendoms intresse;
- (e) skulder som hänför sig till en makes yrkesutövning;
- (f) skulder som hänför sig till tillgångar som tillförts gemenskapsejendomen genom gåva eller testamente; och
- (g) skulder som inte har bevisats vara personliga skulder.

Princip 4:41 Personliga skulder

Med en makes personliga skulder avses

- (a) skulder som har uppkommit innan förmögenhetsordningen gemenskap i förvärv infördes;
- (b) skulder som hänför sig till vad som under förmögenhetsordningen av en make erhållits genom gåva, arv eller testamente;
- (c) skulder som hänför sig till personlig egendom;
- (d) skulder som är av personlig natur; och
- (e) skulder som en make ådragit sig utan erforderligt samtycke av den andre maken.

Princip 4:42 Återbetalning av gemenskapsskulder

- (1) En gemenskapsskuld kan återbetalas ur gemenskapsejendom eller ur den personliga egendom som tillhör den make som har ådragit sig skulden.
- (2) Om båda makarna solidariskt ansvarar för skulden, kan den också återbetalas ur endera makens personliga egendom.

Princip 4:43 Återbetalning av personliga skulder

- (1) En makes personliga skulder kan betalas ur
 - (a) dennes personliga egendom;
 - (b) dennes inkomster och vinster;
 - (c) gemenskapsejendom, i den mån den skuldsatte makens personliga egendom har blandats samman med sådan egendom.
- (2) Personliga skulder på grund av skadeståndsansvar eller ansvar för brott kan också betalas ur hälften av gemenskapsejendomens nettovärde, om den betalningsskyldiges personliga egendom, inkomster och vinster inte räcker för betalning.

FÖRVALTNING

Princip 4:44 Förvaltning av gemenskapsejendom

- (1) Vardera maken är behörig att förvalta gemenskapsejendom, men viktiga handlingar skall företas gemensamt.

(2) Om en make vägrar att samtycka till en handling som förutsätter gemensamt beslut, kan den andre maken av behörig myndighet begära tillstånd att handla på egen hand.

Princip 4:45 Handlingar som förutsätter gemensamt beslut

Med förbehåll för vad som följer av Principerna 4:4 till 4:8 och med beaktande av makarnas ekonomiska situation, förutsätter särskilt följande handlingar gemensamt beslut:

- (a) förvärv, avyttring eller belastning av fast egendom;
- (b) betydande åtaganden som avser skuldsättning eller ställande av garantier eller säkerheter;
- (c) betydande gåvor.

Princip 4:46 Ogiltigförklaring av förvaltningshandlingar

En handling som förutsätter gemensamt beslut kan, efter ansökan av den make som inte har samtyckt till handlingen, av behörig myndighet förklaras vara ogiltig.

Princip 4:47 Förvaltning av personlig egendom

Om inte annat följer av Principerna 4:6 och 4:7 är varje make behörig att självständigt förvalta sin personliga egendom.

Princip 4:48 Förlust av rätten att förvalta gemenskapsegendom

(1) Efter ansökan av ena maken kan behörig myndighet helt eller delvis ta ifrån den andre maken dennes rätt att förvalta gemenskapsegendom, på grund av

- (a) att denne inte är förmögen att ge uttryck för sina avsikter;
- (b) allvarlig misskötsel av förvaltningen;
- (c) allvarlig underlåtenhet att lämna sådan information som avses i Princip 4:8.

(2) Den rätt att förvalta gemenskapsegendom som fråntagits en make tillkommer den andre maken ensam.

(3) Efter ansökan av någon av makarna kan behörig myndighet återge en make rätt att förvalta gemenskapsegendom.

UPPLÖSNING

Princip 4:49 Grunder för upplösning

Förmögensordningen gemenskap i förvärv upplöses genom

- (a) en makes död;
- (b) annullering av äktenskapet, äktenskapsskillnad eller hemskillnad;
- (c) ändring av äktenskaplig förmögensordning genom avtal mellan makarna; eller
- (d) beslut om egendomsskillnad av behörig myndighet, grundat på starka skäl.

Princip 4:50 Tidpunkt för upplösning

Upplösning av förmögensordningen gemenskap i förvärv inträffar

- (a) vid tidpunkten för en makes död;
- (b) i fall av annullering av äktenskapet, äktenskapsskillnad eller hemskillnad, antingen vid tidpunkten för ingivande av ansökan eller, om makarna har separerat dessförinnan, vid tidpunkten för separationen och i förhållande till tredje person vid tidpunkten för registrering av beslut av behörig myndighet;
- (c) i fall av avtal om övergång till en annan förmögensordning, vid tidpunkten för ändringen, och i förhållande till tredje man vid tidpunkten för offentliggörande av avtalet; och
- (d) i fall av beslut om egendomsskillnad mellan makarna av behörig myndighet, vid tidpunkten för ingivande av ansökan, och i förhållande till tredje person vid tidpunkten för offentliggörande av ansökan.

Princip 4:51 Förvaltning efter upplösning

Efter upplösning av gemenskap i förvärv bestäms förvaltningen av reglerna om samäganderätt.

AVVECKLING

Princip 4:52 Bestämning och värdering av gemenskapsegendom

- (1) Gemenskapsegendomen skall fastställas vid den tidpunkt för upplösning som anges i Princip 4:50.
- (2) Gemenskapstillgångarna skall värderas vid tidpunkten för fördelning av dem.

Princip 4:53 Kompensation

- (1) Gemenskapsegendom kompenseras för bidrag till förmån för en makes personliga egendom.
- (2) En makes personliga egendom kompenseras för bidrag till förmån för gemenskapsegendom.
- (3) Vid beräkning av kompensation för en investering för att förvärva, förbättra eller bevara en tillgång skall hänsyn tas till den ökning eller minskning av tillgångens värde som kan ha skett.
- (4) Kompensation skall betalas i pengar, såvida makarna inte avtalar om annat.

Princip 4:54 Rangordning av gemenskapsskulder

Gemenskapsskulder och kompensationsrättigheter är likställda.

FÖRDELNING

Princip 4:55 Avtal om fördelning

Makar har rätt att ingå avtal om fördelning av gemenskapsegendom.

Princip 4:56 Tilldelning av familjens bostad, bohag och yrkesutrustning

Behörig myndighet kan, i familjens intresse och under förutsättning av betalning av kompensation, tilldela ena maken

- (a) familjens bostad och bohag;
- (b) yrkesutrustning.

Princip 4:57 Lika delning och jämkning

(1) Gemenskapsegendomen skall fördelas lika mellan makarna.

(2) I fall av synnerlig börda kan behörig myndighet

- (a) jämka fördelningen;
- (b) åsidosätta eller ändra ett sådant avtal mellan makar som avses i Princip 4:55.

Princip 4:58 Återbetalning av gemenskapsskulder efter fördelning

(1) Efter fördelning av gemenskapsegendomen kan gemenskapsskulder återbetalas ur en makes andel av gemenskapsegendomen och ur den personliga egendom som tillhör den make som har ådragit sig skulden.

(2) Den make som efter fördelning har betalat en gemenskapsskuld har rätt till ersättning från den andre maken för halva beloppet.